

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/35145-1
Saksbehandler Kjell Bue

Utvalg	Møtedato
Administrasjonsutvalget	02.12.2025
Fylkesutvalget	02.12.2025
Fylkestinget	16.12.2025

Handlings- og økonomiplan 2026-2029, klimabudsjett og årsbudsjett 2026

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget vedtar handlings- og økonomiplan 2026–2029 slik den fremkommer av underliggende kapitler i Framsikt.
2. Fylkestinget vedtar klimabudsjettet slik det fremkommer av kapitlet om klimabudsjett.
3. Fylkestinget vedtar årsbudsjett 2026 slik det fremgår av budsjettforslaget, i henhold til forskriftskjema bevilgningsoversikt drift etter § 5–4 første og annet ledd og bevilgningsoversikt investering etter § 5–5 første og annet ledd.
4. Rammen for opptak av lån til nye investeringer settes til 470 mill. kroner i 2026, jf. kommunelovens § 14–15 første ledd. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å avtale rentebetingelser, avdragstid og øvrige betingelser for nye lån i henhold til reglement for finans- og gjeldsforvaltning for Agder fylkeskommune, samt undertegne lånedokumentene. Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 14–18 og avdragsbeløp fastsettes i budsjettet.
5. Rammen for opptak av lån til finansieringsordningen for kommuner som ønsker å gjøre tiltak på fylkesveg, settes til 100 mill. kroner i 2026. Utgifter som forventes påløpt i 2026 tilhørende avtaler med kommuner og finansieringen av disse, innarbeides i tertialrapportene.
6. Renteinntektene tilhørende fond tilbakeføres ikke til fond i 2026, med unntak av lovpålagte ordninger.
7. Ved utskriving av fylkesskatten for 2026 legges den maksimale skattøren som vedtas av Stortinget i statsbudsjettet til grunn.
8. Fylkestinget slutter seg til fylkeskommunedirektøren forslag til finansielle måltall, slik de fremgår i budsjettforslaget.
9. Premieavviket amortiseres over ett år. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å foreta regnskapsføringen. Det gis en orientering om premieavviket i årsrapporten for 2026.

Vedlegg

[Lenke Framsikt handlings- og økonomiplan 2026–2029](#)

Budsjett Agder kommunerevisjon 2026 - Agder fylkeskommune

Saksutskrift - Budsjett for kontrollarbeidet 2026 Agder fylkeskommune

Vedtak RFF, 18112025, Sak 20/25, Rådets uttalelse til budsjett 2025

Oppdatert Handlings- og økonomiplan 2026-2029, klimabudsjett og årsbudsjett 2026

Saksutskrift - Budsjett for kontrollarbeidet 2026 Agder fylkeskommune
Saksutskrift - Orientering om budsjett 2026 og økonomiplan Agder fylkeskommune
Svar på oppfølgingsspørsmål vedrørende tolkningen av koml. 23-5
Til fylkesutvalget fra kontrollutvalget om behandling av budsjett 2026 og økonomiplan
Agder fylkeskommune

Sammendrag

Fylkeskommunedirektørens forslag til budsjett 2026 og handlings- og økonomiplan 2026–2029 er basert på budsjett for 2025, politiske vedtak og planer gjennom 2025 og regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026. Hovedmålene i Regionplan Agder 2030 om å utvikle Agder til et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår, er lagt til grunn. Samtidig med økonomiplan og budsjett legges også klimabudsjettet frem. Klimabudsjettet er en direkte operasjonalisering av Regionplan Agder 2030.

Saksopplysninger

Kommuneloven kapittel 14 gir føringer for fylkeskommunens økonomiforvaltning, jf. kommuneloven § 14–1. Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Fylkestinget skal vedta økonomiplanen og årsbudsjettet. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer følges opp. Økonomiplanen skal inneholde minst de fire neste budsjettår, skal omfatte hele fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over inntekter, utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden, samt at det skal anvises dekning for utgifter og oppgaver. Årsbudsjettet skal være realistisk og omfatte hele fylkeskommunens virksomhet. Årsbudsjettet er bindende for fylkestinget og underordnede organer.

Vurderinger

Agder fylkeskommune har i 2026 en ramme på 6,3 milliarder kroner i frie midler til drift og det er i tillegg foreslått en ramme på 1 milliard kroner til investeringer.

Inntekter

Skatteinntekter og rammetilskudd fra staten utgjør til sammen 5,9 milliarder kroner for 2026 og er hoveddelen av fylkeskommunens frie inntekter. I tillegg budsjetteres det med 432 mill. kroner i konsesjonskraftsinntekter og 33 mill. kroner i andre frie inntekter. Til sammen er dette over 6,3 milliarder kroner, som utgjør fylkeskommunens økonomiske handlingsrom. I tillegg kan en velge å bruke av tidligere års overskudd for å saldere driften. I 2026 planlegger vi å bruke 123 mill. kroner fra disposisjonsfond.

Driftsbudsjettet

Ved fordeling av rammen av disponible midler, må det først settes av et beløp til å dekke avdrag og renter på lån. I tillegg bør det overføres minst fire prosent av brutto driftsinntekter fra drift til investering (måltallet for netto driftsresultat) til egenfinansiering av årets investeringer, for å unngå at låneopptakene blir for store. For 2026 benyttes 421 mill. kroner til å dekke avdrag og renter på lån og 240 mill. kroner til overføring fra drift til investering. I økonomiplanperioden utgjør overføringene betydelig mindre enn fire prosent.

Fylkeskommunedirektøren legger fram et konsekvensjustert basisbudsjett for 2026 hvor det er få nye tiltak. Det er gjort prioriteringer og omprioriteringer i årsbudsjettet, for å finne dekning for nødvendige tiltak eller styrking av tiltak. Disse er redegjort for i beskrivelsen av rammeområdene. Når vi ser bort fra tidligere planlagte sparetiltak, opprettholdes i hovedsak tjenestestandarder og dekningsgrader i fylkeskommunens tjenesteyting i 2026.

Innen videregående opplæring er det gjort omprioriteringer for å finne økonomisk handlingsrom. Det er startet opp omstillingsprosesser på en rekke områder. Fra 2025 til 2026 er budsjettet økt med 58 mill. kroner. Den økonomiske situasjonen oppleves krevende. Det er behov for økte bevilgninger til tilrettelagt opplæring, fagopplæring, voksenopplæring og opplæring av minoritetsspråklige. Fylkeskommunen bruker per utgangen av 2025 adskillig mer midler til fullføringsreformen enn det som er tildelt fra staten. Det er gjort justeringer på forslaget til tilbudsstruktur for å møte de omstillingskravene som ble lagt i økonomiplanen i 2025–2028, og lagt inn en effektivisering i budsjettmodellen til de videregående skolene. Innsparingene i tilbudsstruktur er beregnet til om lag 25 mill. kroner, sammenliknet med nivået i 2024.

Samferdselsområdet har hatt betydelig innsparinger som følge av endring i innretningen på drift- og vedlikeholdskontrakter. Innsparingen er omdisponert til å oppjustere vedlikeholdsbudsjettet med 17,5 mill. kroner, tilsvarende engangsbevilgning vedtatt av fylkestinget i budsjettsaken for 2025. Det er også gjort andre mindre justeringer av budsjettet. Innsparingen som er budsjettet for samferdselsområdet på 14,1 mill. kroner for 2026, er gjennomført i budsjettforslaget.

Kollektivtrafikken er i en svært krevende situasjon i årene fremover. Tilskuddet for 2026 til AKT AS er videreført på om lag samme nivå som 2025. I tillegg til deflator, er det lagt inn økning fra 1.7.2026 til oppstart av nytt anbud i Flekkefjord og Agder nord. Budsjettet er også økt pga. ny kontrakt på båttransport og helårsvirkning av produksjonsendringer i 2025. Ut over dette er det ikke lagt inn noen budsjettmessige økninger til AKT AS i resten av planperioden. AKT AS har fått et krav om effektivisering i 2026, som følge av ressurs situasjonen i fylkeskommunen. Det har vært og er stor kostnadsvekst i kollektivtransporten og en ny stor kontrakt for kristiansandsregionen, gjeldende fra 1. juli 2028, skal ut på anbud i 2026. For å dekke behov for produksjonsvekst i 2026, må selskapet finne dekning innenfor egen ramme gjennom takstøkning og endring av ruter. Fylkeskommunen vil arbeide for mer midler fra byvekstavtalen for å kunne videreføre dagens produksjonsnivå. Dette er viktig for å nå nullvekstmålet. Fylkeskommunedirektøren vurderer den økonomiske situasjonen for kollektivtrafikken som usikker fremover.

Det planlegges fortsatt høy aktivitet innenfor næring, plan og kultur. Antall årsverk i området er redusert betydelig, og ressursene er derfor kanalisert til prioriterte områder. Omfordeling av midler innenfor området har blant annet gitt rom for støtte til Tømmerrenna i Vennesla, økt støtte til Vitensenteret og til Fjæreheia Amfi.

Tannhelseområdet har fått en styrking tilsvarende budsjettet for 2025 til den nye gruppen pasienter med 75 prosent rabatt. Arbeidet med ny og mer effektiv struktur i tannhelsetjenesten vil være prioritert én, og vil kunne avstedkomme nye økonomiske beregninger. Det er satt av midler til investeringer i nye, eide tannklinikker. Det er ikke avsatt økte midler til offentlig privat samarbeid i budsjettet. De ev. økonomiske konsekvensene er ikke beregnet og vil måtte behandles politisk i 2026.

Fylkeskommunedirektøren legger fram et forslag til driftsbudsjett i balanse. Forslaget til budsjett for 2026 gir et lavt netto driftsresultat på 136,3 mill. kroner. Det utgjør 1,8 prosent av driftsinntekter i budsjettåret, noe som er under måltallet på fire prosent. Arbeidet med omstilling videreføres, slik at vi får et aktivitetsnivå som tilsvarer inntektene på lang sikt.

Fylkeskommunedirektøren legger opp til å bruke 123,7 mill. kroner av disposisjonsfond, og det overføres 240 mill. kroner fra drift til investering.

Investeringsbudsjettet

Forslaget til investeringsbudsjett er ekspansivt i hele økonomiplanperioden. Dette fører til økende behov for reduksjon av aktiviteter på driftsområdet. Noen prosjekter er skjøvet ut i tid, både av økonomiske årsaker og for å gi nok tid til nødvendig planlegging og forarbeid.

Det foreslås investeringer for 1 027,5 mill. kroner i 2026, fordelt på 846,8 mill. kroner til samferdsel, 91 mill. kroner til skolebygg, 56,7 mill. kroner til ladeinfrastruktur og 30 mill. kroner til tannhelse.

For fireårsperioden planlegges det med investeringer på 4 mrd. kroner. Realiseringen av fylkeskommunens del av byvekstavtalen, med krav om 15 prosent egenfinansiering, prioriteres innenfor porteføljen til samferdselsområdet.

Låneopptak og gjeld

Fylkeskommunens investeringer i 2026 finansieres blant annet med 470,5 mill. kroner i bruk av lån og 240 mill. kroner i overføringer fra drift til investering. Samlet er det budsjettert 118 mill. kroner i tilskudd fra andre. Resterende finansiering er kompensasjon for merverdiavgift og salg av varige driftsmidler.

Ved utløpet av 2025 har fylkeskommunen en samlet brutto lånegjeld på 4272 mill. kroner, og ved slutten av planperioden vil denne ha økt til 5157 mill. kroner. Rente- og avdragsutgifter knyttet til fylkeskommunens gjeld vil i 2026 være på 420,9 mill. kroner. Gjeldsgraden i 2026 er under måltallet på 65 prosent av driftsinntektene (53,9 prosent). Ved slutten av økonomiplanperioden vil gjeldsgraden være på 64 prosent. Gjeldsgraden holdes på ønsket nivå ved å overføre midler fra driftsregnskapet, hente inn eksterne midler til finansiering eller redusere investeringsnivået.

Utviklingen i økonomiplanperioden

Fylkeskommunedirektøren legger fram en økonomiplan med stramme prioriteringer. Den store satsingen på investering i fylkesveger, fører til et press på driftsbudsjettet som utover i perioden ikke er bærekraftig. Forholdet mellom drift og investering skal være balansert. Det betyr først og fremst at lånegjelden ikke må bli så høy at den ikke kan betjenes på en forsvarlig måte gjennom inndekning av avdrag og renter i drift.

Fylkeskommunedirektøren har fordelt ytterligere innsparingskrav mellom rammeområdene i denne økonomiplanen. Det legges fremdeles opp til å tære på bufferkapital i et betydelig omfang, og samlet bruk av fylkestingets bufferfond tilsier at det er behov for stram prioriteringsstyring i økonomiplanbehandlingen.

Det er lagt opp til at direktørområdene skal arbeide videre med effektivisering og innsparing. Det vises til et eget kapittel om omstilling.

I økonomiplanen legges det opp til samlet bruk av disposisjonsfond er om lag 208 mill. kroner, noe som reduserer disposisjonsfondet til sju prosent av driftsinntekter. Over tid er det meningen at fylkeskommunens bufferkapital skal holdes på målsatt nivå, som er ti prosent av fylkeskommunens samlede driftsinntekter. Ved siste årsavslutning i 2024 målte fondet 13,1 prosent av driftsinntekter.

Til satsingen på kollektivtransport i byene kreves varig finansiering langt utover det som per nå tilføres gjennom inntektssystemet og delkostnadsnøkkelen for persontransport. Forutsetningen om økte statlige bidrag til finansiering av kollektivtransporten er et viktig premiss for økonomiplanen.

God formuesbevaring av bygg og anlegg er viktig. En stadig mer investeringsintensiv fylkeskommune må også sikre planmessig og systematisk vedlikehold av våre bygg og anlegg. Det er enorme behov for å bevare fylkeskommunens realformue på vegnettet.

Fullføringsreformen i videregående opplæring gitt flere elever og større behov, men finansieringen av reformen er foreløpig ikke fullfinansiert.

Fylkeskommunedirektøren har videreført arbeidet med å fremstille en realistisk økonomiplan for de fire årene som inngår i planen. Vi får til mye med stramme rammer. Det skal vi også gjøre i de kommende årene. Kostnadene må imidlertid reduseres, og vi må prioritere kjerneoppgavene og kutte i andre tjenester.

Klimabudsjett

Fylkeskommunedirektøren legger for 2026 frem klimabudsjett for sjuende gang. Dette er et styringsverktøy for å bidra til å nå de vedtatte målene for klimagassreduksjon både for Agder som region og internt for egen organisasjon. Klimabudsjettet er en direkte operasjonalisering av Regionplan Agder 2030.

Budsjett for kontroll og tilsyn

Kontrollutvalget behandlet budsjettet for kontrollarbeid i sak 38/25 «Budsjett for kontrollarbeid 2026 Agder fylkeskommune. Særutskrift av saken fra kontrollutvalget følger vedlagt denne saken. Kontrollutvalgets budsjettinnspill er på 5,178 mill. kroner. Vedtatt budsjett for 2025 er 4,757 mill. kroner.

Med bakgrunn i den omstillingsprosessen Agder fylkeskommune står i, ble det kun lagt inn lønns- og prisvekst i fylkeskommunedirektørens budsjettforslag for kontroll og tilsyn.

Etter kontrollutvalgets møte 19.11 ble det klart at tolkningen av forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 ikke har vært korrekt, og at kontrollutvalgets budsjettforslag skal legges frem uendret. Fylkeskommunedirektøren justerer sitt forslag til budsjett for kontrollutvalget i 2026 i tråd med dette. Endringen innebærer en økning på 0,255 mill. kroner, i tillegg til deflatorjusteringen på 0,166 mill. kroner. Økningen foreslås finansiert ved bruk av disposisjonsfond. Oppdatert budsjettforslag er publisert i Framsikt.

Premieavvik

Gjennom året betaler fylkeskommunen pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse og Statens Pensjonskasse tilsvarende de kostnader selskapene har. Fylkeskommunens regnskap belastes med en pensjonspremie som er beregnet ut fra gjennomsnittlig lønnsvekst og regulering av grunnbeløpet de siste ti årene. Premieavvik er differansen mellom faktisk innbetaling og den beregnede kostnaden kalles premieavvik. Fylkeskommunedirektøren foreslår å videreføre praksisen med å amortisere premieavviket over ett år, og ber om fullmakt til å håndtere dette regnskapsmessig. Dette innebærer at et «positivt» premieavvik blir avsatt til fond, for så å bli tilbakeført året etter. I en situasjon med «negativt» premieavvik vil det måtte brukes av fond, for så å tilbakeføre til fondet året etter. Det gis en orientering om premieavviket i årsrapporten.

Finansieringsordning for kommuner

Fylkestinget vedtok i sak 100/2020 å opprette en finansieringsordning for kommuner som ønsker å gjennomføre tiltak på fylkesveg. Lånerammen for finansieringsordningen med tilhørende bevilgning i investeringsbudsjettet, skal normalt vedtas i ordinær budsjettbehandling for kjente prosjekter. Ut over dette må låneramme og bevilgning i investeringsbudsjettet vedtas for hvert prosjekt. I fylkeskommunedirektørens forslag til investeringsbudsjett er det pga. usikkerhet rundt fremtidige prosjekter, ikke innarbeidet midler til finansieringsordningen. Det foreslås at rammen settes til 100 mill. kroner for 2026. Utgifter og finansiering tilhørende avtaler med kommuner som gjør tiltak på fylkesveg, vil bli innarbeidet i tertialrapportene for 2026.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren legger fram et forslag til budsjett for 2026 hvor det er det lite nytt. I hovedsak opprettholdes tjenestestandarder og dekningsgrader i fylkeskommunens tjenesteyting. Sammen med reduserte inntekter, gir økte kostnader og høyere rente et mindre økonomisk handlingsrom i årene som kommer. I 2026 har vi valgt å bruke midler

fra disposisjonsfond for å saldere driftsbudsjettet. Prosessen med omstilling til en bærekraftig økonomi fortsetter.

Kristiansand, 18.11.2025

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Lise Solgaard
fylkesdirektør